

ARSÈNE WENGER

John Cross

Mladá fronta

MLADÁ FRONTA

JOHN CROSS

ARSÈNE WENGER

**PŘÍBĚH ARSENALU
POD TRENÉREM WENGEREM**

Mladá fronta

Překlad Milan Lžička

Copyright © John Cross, 2015

Translation © Milan Lžička, 2016

ISBN 978-80-204-4015-0

I v krušných životních údobích skýtá fotbal útěchu.

Mě osobně k fotbalu, Arsenalu a lásce k této hře přivedl táta.

Když Arsenal v květnu roku 2014 prohrával ve finále Anglického poháru s Hullem 0:2, skoro jako bych slyšel, jak se táta – který pouhé dva dny předtím umřel – shora našťvaně dívá a říká: „Nemohli byste mi alespoň pro jednou udělat radost?“

A Arsenal mu ji samozřejmě udělal. Na Arsènu Wengerovi je kouzelné to, že tu radost už tolikrát udělal tolika lidem a že ji nadále rozdává.

Tuto knihu bych nenapsal bez podpory rodiny. Rád bych ji věnoval právě tátovi. Moc mi chybí, jak jsme si spolu povídali.

OBSAH

ÚVOD	9
COPAK JE PO JMÉNĚ?	15
FRANCOUZSKÁ REVOLUCE	47
ADOPTOVANÝ ANGLIČAN	78
VE JMÉNU SLÁVY	94
NEPORAZITELNÍ	108
EVROPSKÝ NEZDAR	126
POUTO	143
HUBENÁ LÉTA	156
KDO OPOUŠTÍ LOŽ	181
STAŘÍ RIVALOVÉ	203
VZTAHY S NOVINÁŘI	232
PAN INTELIGENTNÍ	256
NEVOLE FANOUŠKŮ	275
NOVÝ POČÁTEK	288
TRIUMF V ANGLICKÉM POHÁRU 2014	312
TRÉNINK A TAKTIKA	322
LÉTO ROKU 2014	345
KONEČNÉ HODNOCENÍ	360
REJSTŘÍK	377

ÚVOD

Arsène Wenger rozhodně není tuctový fotbalový trenér – a tento Francouz je na svou odlišnost hrdý.

Jako by chtěl Wenger tuto skutečnost potvrdit, odletěl v pondělí 1. září 2014 s agentem Leonem Angelem do Říma na charitativní fotbalový zápas. Zatímco byl zbytek fotbalového světa přilepený k telefonu, případně sledoval dění posledního přestupového dne v televizi, Wenger se vydal do Vatikánu na setkání s papežem Františkem.

Výkonný ředitel Arsenalu Ivan Gazidis se mezitím zoufale snažil uzavřít přestup Dannyho Welbecka z Manchesteru United. Pokoušel se s trenérem telefonicky spojit, a když se nakonec dovolal Angelovi, bylo mu řečeno, že Wenger mluví s papežem. V průběhu dne se nakonec Welbeckův přestup dotáhl a Wenger získal kýženou posilu. I tato příhoda však dokládá, že zde nemáme co do činění s obyčejným fotbalovým koučem.

Wenger se nerad nechává vtahovat do přestupových licitací. V poslední den přestupového okna roku 2011, kdy Arsenal podlehl bláznivé nákupní horečce, se trenér zúčastnil konference v Ženevě, což příhodně ilustruje, kde leží jeho priority. Hraje podle vlastních pravidel, je odhodlán vítězit na úrovni. Přestupového trhu, na němž létají horentní částky, se raději straní, a přesto dovede zařídít, aby jak on, tak jeho svěřenci dostali velmi dobře zapláceno.

Do Arsenalu, roku 1996 ještě typicky anglického fotbalového klubu, vplul Wenger coby celkem neznámý trenér, už záhy se však uvedl jako génius, fotbalový revolucionář. Díky pohledné hře jeho týmů ve spojení s jeho šarmem a nečekaným důvtipem bylo jasné, že

ARSÈNE WENGER

se v Premier League stane jednou z největších osobností všech dob a rovněž nejúspěšnějším trenérem v dlouhé a slavné historii Arsenalu.

V době Wengerova příchodu byl v Anglii úřadujícím mistrem Manchester United a jeho nejvážnějším konkurentem Newcastle. Pod vedením Bruce Riocha skončil Arsenal sezonu předtím pátý a Wengerovým nejzásadnějším počinem v následujících dvou dekadách byla schopnost vyhrávat trofeje a vtisknout klubu stabilní výkonnost, díky níž už klubová měřítka neměla nikdy klesnout tak hluboko.

Wenger s sebou přinesl styl fotbalu a hráčskou kvalitu, jaké byly do té doby v Arsenalu k vidění zřídka. Zavedl nové tréninkové metody, nový způsob stravování a k tomu měl dokonale zmapovaný francouzský přestupový trh. Skvostné hlášky a průpovídky mu zajišťovaly první stránky novin a jeho soupeření s trenérem a manažerem Manchesteru United sirem Alexem Fergusonem – a to jak na hřišti, tak mimo ně – dalo vzniknout jedné z velkých rivalit anglické kopané.

Jenže právě v době, kdy Arsenal lámal rekordy a užíval si nejúspěšnější éru ve svých dějinách, postihla klub dvojnásobná pohroma, která ho přivedla na okraj propasti a mimořádně důkladně prověřila Wengerovy řídicí schopnosti.

Ruská revoluce Romana Abramoviče od roku 2003 finančně zajistila Chelsea a důležitým faktorem Premier League se stala i zámožnost majitelů, kteří převzali Manchester City, a to právě v době, kdy se Arsenal musel výrazně zadlužit, aby mohl přesídlit na nový stánek Emirates Stadium. Wengerovi nezbývalo než bojovat s rukama spoutanýma za zády – a přesto každoročně dovedl mužstvo na příčky zajišťující postup do Ligy mistrů a pral se o titul. Roku 2015 dokázal obhájit triumf v Anglickém poháru, díky čemuž se stal prvním trenérem v poválečné historii, který tuto trofej získal šestkrát.

Wenger nadále nerad utrácí „stratosférické“ částky, jak je sám nazývá. Dvě drahé posily světové třídy, Mesut Özil a Alexis Sánchez, mu však pomohly změnit dynamiku, ambice i vyhlídky Arsenalu.

ÚVOD

Z velkých zápasů posledních let se Wengerovi vše nejspíš ideálně sešlo ve finále Anglického poháru roku 2015, v němž jeho mužstvo porazilo 4:0 Aston Villu. Díky směsici rychlosti, nasazení a fotbalovosti se Arsenal předvedl v nejlepším světle. V předchozích kolech proti Hullu, Brightonu, Middlesbrough a Readingu (ne tak ve čtvrtfinále s Manchesterem United) byl favoritem a jen ztěžka se vyrovnával s tlakem očekávání, v tomto případě ale Arsenal konečně ukázal tvář, kterou mu Wenger vtiskl.

Özil létal po hřišti, Sánchez si užíval důležitost zápasu, Santi Cazorla dával hře myšlenku a Theo Walcott přiváděl obranu Aston Villy do úzkých svou hbitostí. Nejenže Arsenal vyhrál, ale zvítězil se stylem, což je pro Wengera nesmírně důležité. Ve fotbalových kuloárech se neustále vede debata o tom, jestli je opravdu důležité, jak se vyhrává – hlavně když se vyhrává. Pragmatici jako José Mourinho nebo Rafa Benítez stavějí výhry nade všechno ostatní, a když zvedají nad hlavu trofeje, jako by to pro ně bylo to jediné podstatné. Wenger však nepochybuje o tom, že to nestačí, a v rozhovoru v květnu 2015 fascinujícími slovy vyjádřil, proč je podle jeho mínění důležité nejen vyhrávat, ale i bavit.

„Nezapomínejme, že vyhrávat i prohrávat se dá různými herními styly,“ nechal se slyšet Wenger. „Osobně se domnívám, že u velkoklubů je vítězit povinnost – ale také vítězit se stylem. Myslím si, že po technické, fyzické i taktické stránce náš sport hodně pokročil, nesmíme však zapomínat na hodnoty, jichž je už po generace nositelem. Jednou z nich je dojem, který z mužstva vyzařuje a přenáší se do ochozů – ten nelže.“

S oblibou si představuju, jak člověk, který se po náročném pracovním týdnu ráno probudí, zažívá okamžik, zlomeček vteřiny, kdy otevře oči a řekne si: ‚Jé, dneska se jdu podívat na svůj tým.‘ Představuju si, jakou mu to udělá radost, jak se těší, že třeba uvidí něco výjimečného. Zaručit mu to samozřejmě nemůžeme, ale musíme se o to snažit... Je úžasné si uvědomit, jak můžete ovlivnit život druhých.“

ARSÈNE WENGER

A právě to se mu znovu poštěstilo roku 2015. Za dobu Wengerova trenérského působení byl Arsenal mnohokrát nahoře a párkrát i dole. K nejzářivějším okamžikům bezpochyby dvakrát patřil double, tedy vítězství v anglické lize i poháru, a to v letech 1998 a 2002, a také sezona 2003/04, kdy se klub zapsal do dějin ziskem ligového titulu bez jediné porážky.

Během přesunu na nový stadion (Emirates Stadium) se sice Wenger z fotbalového trenéra musel přetělit tak trochu i do úlohy účetního, ale přese všechny nezdary a zklamání let následujících mu i v nejchmurnějších obdobích byla inspirací vidina prosluněného májového dne, triumfu na konci sezony.

Jeho filozofie může leckoho frustrovat – a nezřídka opravdu štve a dopaluje i jeho svěřence. Wenger však pracuje s cílem útočit a vítězit; zřídka do zápasů nastupuje s úmyslem bránit a jen soupeři nic nedovolit. Když Arsenal prohraje, působí to naivně a pošelile a Wenger po právu schytává kritiku. Ale když Arsenal vyhraje, sklízí Wenger uznání. A když mužstvo hraje krásně na pohled a zvítězí, je Wenger oslavován jako génius.

Během posledních dvaceti let Wenger v Arsenalu bezpochyby provedl revoluci, změnil tvář anglické kopané a vypracoval se v jednu z nejvýznamnějších postav Premier League. Názory na jeho osobu se výrazně různí, takový už je ale úděl fotbalového trenéra. V této nevděčné profesi někdy nestojí na jeho straně ani vlastní fanoušci.

To ale pouze dokládá, proč je kariéra Arsèna Wengera v anglickém fotbalu už od samého počátku fascinujícím dobrodružstvím, v němž není nouze o drama, zábavu, úspěchy ani zklamání.

Následující řádky se snaží proniknout do podstaty toho, čeho dosáhl, a hodnotí jeho metody. Na základě detailních postřehů od hráčů, realizačního týmu a vedení klubu, ale i díky tomu, že už mnoho let o Arsenalu píšu a sleduju každý jeho krok, lze říct, že pozoruhodný příběh Arsèna Wengera souvisí se samými kořeny fotbalové revoluce.

COPAK JE PO JMÉNĚ?

Chceme-li pochopit, co Arsène Wenger dokázal, je třeba nejprve pochopit, jak to vypadalo v klubu, do kterého roku 1996 přicházel. Teprve pak lze totiž docenit rozsah jeho zásluh i proměny, kterou provedl.

Roku 1996 byl Arsenal klubem, jenž odmítal změny, i když jím zmítala série skandálů, počínaje úplatky přes destruktivní alkoholovou kulturu a vzpourou v šatně konče. Byl to klub prodchnutý tradicemi – mramorem zdobené chodby na tehdejšími stadionu Highbury představovaly připomínku jeho ctihodné minulosti, ale patrně i symbol toho, proč se klub nemůže posunout dál. Památkově chráněné budovy tohoto fotbalového stánku s kapacitou kolem 38 tisíc diváků podléhaly z hlediska případného zvelebování a rozšiřování mnoha omezením. A v zasedačce vedení klubu, která dokonale naplňovala stereotypní představy o Anglii staré školy, bylo na denním pořádku portské a doutníky. Klubu se přezdívalo anglická centrální banka (Bank of England). Toto přízvisko Arsenal získal ve třicátých letech dvacátého století, jelikož měl zámožné majitele, překonával rekordy v přestupových částkách a dával vysoké smlouvy. Nálepka mu vydržela až do let devadesátých, ne snad kvůli tomu, že by klub až tak rozhazoval, ale spíš kvůli tradici, díky tomu, že byl starosvětský a typicky britský.

Angažovat zahraničního kouče, to byla tehdy stále ještě rarita. Možná trochu překvapivě se prvním zahraničním trenérem v nejvyšší

ARSÈNE WENGER

anglické fotbalové soutěži stal Slovák Jozef Vengloš, který se roku 1990 posadil na lavičku Aston Villy, kde vydržel jednu sezonu. Jeho angažování bylo vnímáno jako výjimka z pravidla, odvážný a troufalý krok, který nevyšel. I tím se možná vysvětluje, proč Arsenal roku 1995 možnost angažovat Wengera odmítl.

Arsenal hledal nového lodivoda po jednom z nejbouřlivějších období v dějinách klubu. George Graham, člen týmu Arsenalu, který roku 1971 získal double, byl v únoru 1995 propuštěn po korupčním skandálu, který vypukl po odhalení, že pobíral nevyžádané platby za přestupy. Graham vyhrál dva ligové tituly, několik pohárů a Arsenal pod ním znovu zakusil, jak chutná úspěch. Jeho devítileté působení ale skončilo ostudou, rozkladem týmu, rozhádaným ovzduším v šatně, již dominovala ega hráčů, a nudným herním projevem, což se odrazilo v pověstném skandování fanoušků: „Jedna nula pro Arsenal.“ (*One-nil to the Arsenal; zpíváno na melodii hitu Go West – pozn. red.*)

Příznivcům se ovšem Grahamův opatrnický styl záhy zprotivil, což dokládá, že úspěch vždycky nestačí. Arsenal potřeboval změnu, jiný směr a novou naději. Členem vedení klubu, který se s oblibou prezentoval jako revolucionář s odlišným pohledem na věc, i jako vlivný bafuňář v mocenských kuloárech evropské kopané, byl místopředseda David Dein. A hned první schůzka Wengera a Deina – kteří k sobě mají dodnes blízko – dokonale vyjadřuje všechno, co je potřeba vědět o historii a tradicích Arsenalu. Tehdy to ani jeden z nich ještě netušil, ale 2. leden 1989 se stal klíčovým okamžikem v dějinách klubu.

Wenger, tehdejší trenér Monaka, se přijel podívat na zápas Arsenalu, jelikož ve Francii měla liga zrovna přestávku. V Londýně se zastavil po utkání v Turecku. Agent Dennis Roach mu sehnal vstupenku do lóže pro vedení klubu, odkud přihlížel severolondýnskému derby Arsenalu s Tottenhamem. Arsenal porazil Spurs 2:0 a v té sezoně pak vyhrál titul. Tím hlavním, co Wengerovi ze zápasu utkvělo v hlavě, byť je to spíš komické, byl příchod ryšavého náhradníka

Co pak je po jméně?

Arsenalu na hřiště. Perry Groves může být pyšný, že udělal na Wengera takový dojem, byť to souviselo spíš s barvou jeho křtice. Dein vzpomíná:

[Arsène] projížděl Londýnem a zastavil se na zápas na starém Highbury. Měli jsme zasedačku, která byla v den utkání vyhrazena vedení klubu a jeho privilegovaným hostům, a hned vedle se nacházel denní bar, kde seděli trenéři, skauti a vůbec lidé pohybující se kolem fotbalu.

Jelikož v tehdejší době měly ženy do zasedačky omezený přístup – to se záhy změnilo! –, usadila se moje manželka ještě s jednou kamarádkou právě v denním baru a poslala mi vzkaz, že tam je i trenér Monaka. O poločase jsem se tomu elegantovi, jenž na sobě měl dlouhý baloňák a na očích prapodivné, neforemné brýle, představil. Opravdu nepřipomínal typického fotbalového trenéra.

Zeptal jsem se ho, jak dlouho se v Londýně zdrží, a on odvětil: „Do zítřka.“ Nato jsem se ho otázal, co dělá večer. „Nic,“ řekl. Jedním z mých oblíbených pořekadel je průpovídka želv: „Nikdy se nikam nedostanete, pokud nevystrčíte krk.“ Tak jsem nadhodil, jestli by se mnou a mou ženou nechtěl zajít k jednomu příteli na večeri. Odpověď změnila život jak nám, tak zřejmě i všem fanouškům Arsenalu. „Ano, to bych rád,“ odušil.

Wenger přenocoval u nich doma v Totteridge, neboť ho přemluvili, aby s nimi zajel na menší večírek u Deinova přítele Alana Whiteheada, který v sedmdesátých letech dvacátého století hrával na bicí v popové kapele Marmalade. Večer se nesl ve znamení švédských stolů a společenské konverzace a nakonec si všichni zahráli šarády. Dein pokračuje ve vyprávění:

Arsène tehdy ještě neuměl až tak plynne anglicky, což vůbec nevadilo, protože v té hře jde o pantomimu! Během pár minut sebral odvahu předvádět gestikulací *Sen noci svatojánské*. V duchu jsem si říkal, že to není obvyklý fotbalový trenér, bývalý hráč, který v šestnácti odešel ze

ARSÈNE WENGER

školy. Arsène ovládal čtyři jazyky, absolvoval Štrasburskou univerzitu a měl titul z ekonomie.

V průběhu večera jako bych na nebi uviděl nápis: „Arsène do Arsenalu!“ Je to úděl, je to osud, je to nalinkované. Tehdy nás samozřejmě trénoval George Graham a zanedlouho jsme v nezapomenutelném zápase na liverpoolském Anfieldu získali ligový titul. Stali se z nás však s Arsènem dobří přátelé a čas od času jsem létával do Monaka na jeho zápasy. Všiml jsem si, jak komunikuje s hráči, s novináři, s fanoušky i s vedením klubu. Ani o tom nevěděl, ale vlastně už procházel konkurzem na trenéra Arsenalu.

Tím osudovým setkáním se všechno změnilo a v průběhu několika dalších let své přátelství ještě utužovali: Dein vždy Wengerovi poslal videokazetu s nahrávkou posledního zápasu Arsenalu a následně o něm spolu jako přátelé mluvili a každý výkon rozebírali. Proto když se roku 1995 uvolnil v Arsenalu trenérský post, pro Deina existoval jediný kandidát. Ale přestože měl Dein výrazný vliv na přestupy i každodenní chod klubu, zbytek představenstva jeho návrh odmítl.

Předseda klubu Peter Hill-Wood se s Wengerem sešel ve své oblíbené italské restauraci Ziani's poblíž londýnské King's Road. Hill-Wood si vybavuje, že na něj Wenger udělal dojem, největší obavy ale měl prý hlavně z toho, že šlo o cizince. „Popravdě jsem se v tehdejší době bál angažovat cizince,“ řekl Hill-Wood. „Pracovat s naším mužstvem nebylo zrovna jednoduché a pár hráčů mělo osobní problémy, proto jsem si nebyl úplně jistý, jestli by to pochopil. Okamžitě mi padl do oka. Jen mě a nejspíš i několik mých kolegů ovládala nervozita z toho, zda jsme připraveni na francouzského kouče. A dospěli jsme k názoru, že nejsme. S naším kádrem nebylo zrovna snadné pořízení. Samozřejmě jsem se mýlil.“

Hill-Wood musel později chtě nechtě přiznat, že muž, pro něhož se nakonec rozhodli, Bruce Rioch, který kvůli angažmá v Arsenalu odešel z Boltonu, „na tuhle práci tak úplně nestačil“. Názory hráčů na

Co pak je po jméně?

jeho osobu se však paradoxně – vzhledem k rezervovanému postoji představenstva vůči Wengerovi – dost lišily. Za Riocha se uskutečnil přestup Dennise Bergkampa a tento Holanďan pro něj má jen slova chvály, dokonce prý jeho odchodu litoval. A Martin Keown mu připisuje zásluhu na tom, že jako hráč začal lépe komunikovat.

S jinými velkými jmény a postavami měl však Rioch potíže. Hráči se mu často vysmívali, zvláště jeho zvyku nenosit u kalhot opasek. Fotbalisty často pobaví i drobnosti, a pokud by Riochovou jedinou starostí byly žertíky kvůli nenošení pásku, patrně by se to dalo přejít. Asi největší střet osobností však zažil s Ianem Wrightem, oblíbencem fanoušků Arsenalu a hlavním střelcem. Jejich vztah se ocitl na bodu mrazu, a tak útočník raději požádal o přestup, jelikož už nedokázal dál snášet, že ho trenér staví buď na levé křídlo, nebo ho dokonce nechává sedět na lavičce.

Krátce před začátkem sezony 1996/97 rozkol v šatně a neshody týkající se prostředků na přestupy přivodily Riochův konec. A tak během pouhých osmnácti měsíců klub proslulý stabilitou a rozvahou propustil trenéra kvůli skandálu, dalšího vyhodil kvůli problémům v šatně a náhle zvažoval, že by tento neblahý trend zvrátil angažováním v Anglii v podstatě neznámého Francouze.

Tehdy ještě neexistovaly sociální sítě, cizozemské kouče v Anglii ještě nikdo moc dobře neznal a stejně tak nikdo nebojoval za Wengerovu věc – kromě Deina. Od jejich setkání v roce 1989 zažil Wenger v kariéře vzestupy i pády, kvůli nimž dokonce zvažoval svou fotbalovou budoucnost. V letech 1987 až 1994 vedl Monako, ale čím dál častěji podléhal pocitu zmaru, jelikož neustále končil až druhý za Marseille. A tato frustrace se zhmotnila v podobě skandálu s ovlivňováním výsledků, který na Olympique Marseille dolehl. Wengerovi připadalo, že ho prezident marseilleského klubu Bernard Tapie okradl, když uplácel protihráče, činovníky i rozhodčí. Roku 1993 se Olympique Marseille propracoval až do finále Ligy mistrů proti AC Milán a pouhých pár dní předtím potřeboval vyhrát nad Valenciennes, aby si zajistil zisk dalšího francouzského ligového titulu.

ARSÈNE WENGER

Wengera to dodnes zlobí, a když se ovlivňování výsledků roku 2013 opět stalo předmětem mediálního zájmu poté, co anglický fotbal šokovala obvinění z korupce v nižších soutěžích, vyjádřil se k tomuto tématu na emotivní tiskové konferenci. Asi se nedá říct, že by o tomto nešvaru hovořil rád, chtěl však dát najevo svůj pohled na věc a přání, aby se už nic takového neopakovalo.

„Bylo to jedno z nejtěžších období mého života,“ uvedl Wenger. Není divu. Za nemalého úsilí si ve Francii vybudoval úspěšnou kariéru a kvůli marseillskému skandálu si dodnes připadá ukřivděný. Pořád se mu honí hlavou, čeho všeho mohl dosáhnout, kdyby měli všichni stejné podmínky.

V Monaku tehdy hrávali Mark Hateley, Jürgen Klinsmann a Glenn Hoddle. Wenger zlanaril i George Weaha a svým příznačným trenérským rukopisem změnil tohoto liberijského kanonýra v jednoho z nejlepších hráčů světa. Když Weah později pověsil kopačky na hřebík a vyměnil fotbal za politiku, přišel na jednu z Wengerových tiskových konferencí i jistý liberijský novinář a nervózně se trenéra zeptal, jestli ví, že Weah kandiduje ve volbách. Wenger zareagoval obsírnou odpovědí, jež skoro připomínala přednášku o Libérii a politice tohoto státu. Jestli to ví? Samozřejmě. Wenger zůstává svým hráčům věrný i poté, co ho opustí.

Trvalý dojem Wenger zanechal i v německém mistru světa Jürgenovi Klinsmannovi, který toho ve fotbale dosáhl opravdu mnoho jako hráč i jako trenér, ale prý podle vlastních slov za mnohé vděčí právě době, kdy působil pod Wengerem v Monaku. Obdiv ke svému bývalému kouči nijak neskrývá:

Každý hráč se může od svých trenérů ledacos přiučit a já na ně měl velké štěstí. Trénoval mě Arsène, Trapattoni, Beckenbauer, Ossie Ardiles, Gerry Francis, César Luis Menotti. Když se ohlédnu, měl jsem řadu učitelů, kteří mě toho spoustu naučili i mimo hřiště, nejen fotbalové věci. Wenger se stal legendou už v Monaku. Vydržel tam přes sedm let, pak velmi